

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż przewidywany projekt nowelizacji co do zasady pomija całkowicie kwestie związane z zadaniami przypisanymi do województwa samorządowego. Jednocześnie wskazać należy, iż proponowane zmiany w większości mają prowadzić do osiągnięcia efektów ekonomicznych a nie merytorycznych.

Asystent rodziny:

Zmiana (art. 11), której uzasadnienie ma wskazywać na fakultatywność zatrudnienia asystenta w rzeczywistości tego problemu w ogóle nie dotyka – jest ona pozorna. Przeredagowanie obowiązującego przepisu oraz dodanie nowych jego ustępów (3 i 4) de facto doprecyzowuje zapis dotychczasowy, który w zakresie wprowadzanej zmiany i tak był oczywisty albowiem wynikał z literalnego brzmienia przepisu oraz wykładni systemowej – w połączeniu z art. 17 ust. 1 ustawy. Żaden przepis ustawy nowelizującej nie zwalnia gminy od zatrudnienia asystenta albowiem decyzja kierownika ośrodka pomocy społecznej w tym zakresie podyktowana będzie de facto nie tylko wnioskiem pracownika socjalnego lecz determinować ją będą pozostałe zapisy ustawowe, które przewidują konieczność uczestniczenia asystenta rodziny w podejmowaniu określonych zadań - nie tylko na szczeblu gminy lecz również powiatu i województwa:

- art. 15 ust. 1 – zadania przypisane asystentowi powodują, iż niektóre czynności może wykonać tylko asystent – np. pkt. 17 sporządzenie na wniosek sądu opinii o rodzinie,
- art. 29 ust. 2 współpraca przy wprowadzeniu do rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo wychowawcze rodziny wspierającej,
- art. 47 ust. 7 – opinia asystenta przy wystąpieniu przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej do sądu z wnioskiem o „zwrot” dziecka rodzinie biologicznej,
- art. 77 ust. 3 pkt. 2 – asystent uczestniczy w sporządzeniu przez koordynatora planu pomocy dziecku,
- art. 93 ust. 4 pkt. 2 – sporządzenie planu pomocy dziecku umieszczonemu w placówce opiekuńczo wychowawczej,
- art. 100 – uczestniczenie w realizowaniu planu pomocy dziecku w placówce opiekuńczo wychowawczej,
- art. 130 – ocena sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej,
- art. 166 ust. 2 – współpraca przy kwalifikacji dziecka do przysposobienia dziecka (zadanie ośrodka adopcyjnego).

Dodatkowo wprowadzenie zapisu znoszącego w części ograniczenie możliwości łączenia funkcji asystenta rodziny z wykonywaniem czynności pracownika socjalnego poprzez wskazanie, iż nie może to być wykonywane „na terenie tej samej gminy” ma na celu umożliwienie m.in. gminom „wymienianie się”, w domyśle poprzez zawieranie umów zlecenia, pracownikami socjalnymi już zatrudnionymi w ramach stosunku pracy w innej jednostce organizacyjnej pomocy społecznej. W efekcie poza pozornym ułatwieniem dostępu do osób mogących pełnić funkcję asystenta spowoduje to najprawdopodobniej brak należytego wykonywania tej funkcji w szczególności z powodu nadmiernego obciążenia pracą oraz godzin świadczenia usług w ramach tej umowy cywilnoprawnej – po godzinach świadczenia pracy w jednostce macierzystej.

Art. 33 pkt. 1

Zastąpienie stwierdzenia „realizacja planu pracy z rodziną” stwierdzeniem „praca z rodziną” skutkuje oderwaniem zadania pieczy od systemu polegającego na tym, iż to asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną biologiczną a nie organizator - poprzez realizowanie „planu pracy z rodziną” stworzonego w trybie art. 15 ust. 1 pkt. 1 w zw. z art. 15 ust. 2. Zadaniem pieczy zastępczej realizowanej na szczeblu powiatu nie jest praca z rodziną biologiczną lecz praca

w ramach posiadanych kompetencji z dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej lub pieczy instytucjonalnej.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej (zadanie powiatu) otrzymuje od asystenta rodziny stworzony plan pracy z rodziną biologiczną. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej przygotowuje rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka na przyjęcie dziecka przez przekazanie, nie później niż w dniu poprzedzającym dzień przyjęcia dziecka, następującej dokumentacji planu pracy z rodziną [art. 47 ust. 1 pkt. 2 lit. e]. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej następnie wraz z asystentem tworzy plan pomocy dziecku umieszczonemu w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Pojęcie „praca z rodziną” jest zastrzeżone do zadań własnych gminy i nie ma nic wspólnego z zadaniami pieczy zastępczej albowiem odnosi się do rodzin biologicznych [art. 10 ust. 3]. Jest to zamiar powiatu włączenia się w zadanie własne gminy, a zmiana ustawy ma służyć rozdzieleniu tych funkcji – gmina – praca z rodziną biologiczną, powiat – praca z rodzinami zastępczymi.

Jednocześnie skorelowana z w/w zapisami zmiana wynikająca z art. 201 ustawy a dotycząca zmian w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym wprowadza dysonans między instytucjami przewidzianymi w ustawie o pieczy a zapisami zawartymi w Kodeksie. Dotychczasowe rozwiązanie polegające na możliwości zobowiązania rodziny biologicznej do „realizowania planu pracy z rodziną” wprost odpowiada zapisowi ustawy.

Fakultatywność form pomocy osobowej dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na powiat obowiązek zapewnienia osobowego wsparcia dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka.

Jedną z form pomocy osobowej są rodziny pomocowe (art. 39 ust. 2), których zadaniem jest przejęcie zadań tych podmiotów w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka [art. 73 ust.1]. Fakultatywność tego zadania spowoduje brak realizacji założeń ustawowych a mianowicie dopuszczenia do odciążenia poprzez np. skorzystanie z wypoczynku rodzinie zastępczej lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka.

Uchylenie art. 57 ust. 1

Zasadą jest, iż w rodzinie zawodowej pozostawać może jedynie 3 dzieci. Wyjątki od tej zasady ustawa przewiduje jedynie w przypadku umieszczenie w takiej rodzinie rodzeństwa. Jednocześnie w związku z tym faktem ustawodawca przewidział dla tego typu sytuacji szczególną, wzmożoną ochronę prawną m.in. poprzez zapewnienie rodzinie zastępczej obligatoryjnie dodatkowych świadczeń zarówno materialnych (art. 83 ust. 3 – nota bene ten obowiązek również zostaje zniesiony) jak i osobowym (art. 57 ust. 1). W przypadku gdy w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej przebywa więcej niż 3 dzieci, starosta, na wniosek rodziny zastępczej, zatrudnia osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Uchylenie tego przepisu pozbawia taką rodzinę tego przywileju a poprzez odesłanie do art. 57 ust. 2 powoduje uznaniowość w tym zakresie powiatu.

Analogiczne rozwiązanie przyjęto w przypadku rodzinnych domów dziecka, gdzie obligatoryjne zatrudnienie osoby do pomocy zastąpić ma jego fakultatywność (art. 64 - modyfikacja oraz art. 65 - uchyłany).

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 251 ustawy wszystkie rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej dopiero od 1 stycznia 2015 roku. Jednocześnie zgodnie z art. 233 ustawy do tego czasu rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka nieposiadające przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy co najmniej 3 letniego doświadczenia jako rodzina zastępcza, obejmuje się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W pozostałych przypadkach rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka posiadające przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy co najmniej 3 letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, mogą zostać objęte opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W takiej sytuacji zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej.

Proponowana zmiana ma skutkować wyłączeniem od obowiązku objęcia obligatoryjną opieką koordynatora rodziny zastępczych i rodzinnych domów dziecka posiadających co najmniej 2 letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza lub rodzinny dom dziecka na rzecz objęcia ich opieką na wniosek [art. 71 ust. 1a – dodawany].

Zmiana ta bezpośrednio wiąże się ze zmianą art. 233 gdzie 3 letnie doświadczenie zastąpione zostaje dwuletnim a data 31 grudnia 2014 zostaje zastąpiona datą 31 grudnia 2016 roku.

Dodatkowo na podstawie art. 77 ust. 4 ilość rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka objętych opieką koordynatora w jednym czasie zwiększa się z 15 do 30.

Pomoc dla prowadzących rodzinny dom dziecka

Prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymują pomoc obligatoryjną m.in. na określone w art. 84 potrzeby. Nowelizacja art. 84 pkt. 2 i 3 poprzez doprecyzowanie, iż pomoc ta jest przyznawana – do wysokości środków określonych w umowie, o której mowa w art. 62, wydaje się być zbędna albowiem art. 62 ust. 2 pkt. 14 wprost przewiduje określenie w umowie warunków przyznawania środków finansowych na remonty lub pokrycie kosztów związanych ze zmianą lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym ma być prowadzony rodzinny dom dziecka.

Zmiany w przepisach przejściowych

Doprecyzowanie pomocy dla rodzin zastępczych otrzymywanej na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej – art. 226 ust. 5 należy ocenić jako prawidłowe. Jest to przejaw realizacji konstytucyjnej zasady ochrony praw nabytych albowiem przepisy zawarte w ustawie przewidują możliwość kontynuowania pomocy na dotychczasowych zasadach jedynie do 31 marca 2012 roku [art. 226 ust. 4]. Po tej dacie wszystkie rodziny zastępcze miałyby przejść na nowe – często mniej korzystne zasady.

Niepubliczne całodobowe placówki opiekuńczo wychowawcze typu rodzinnego

W obecnej regulacji brak jest wskazania co dzieje się (w jaki rodzaj placówek przekształcają się) z niepublicznymi placówkami opiekuńczo wychowawczymi typu rodzinnego – błąd ustawodawcy. Zmieniane przepisy art. 229 ust. 8 i 9 „naprawiają” tą sytuację.

Pomoc dla osób usamodzielnianych

Przewidywana regulacja (art. 240) powoduje, że osoby, które rozpoczęły proces usamodzielnienia mogą go dokończyć na starych zasadach. Obecne bowiem regulacje przewidują, iż od nowego roku szkolnego lub akademickiego (2012/2013) wszyscy usamodzielniani winni przejść na nowe zasady, co w świetle art. 141 mogłoby spowodować utratę prawa do usamodzielnienia przez niektórych z nich.

Przepis wprowadzający w życie

Nowelizacja art. 251 ustawy jest prawidłowa o ile nowelizacja wejdzie w życie przed 1 stycznia 2012 albowiem zgodnie z obecnym brzmieniem tego przepisu poza wskazanymi tam wyjątkami ustawa wchodzi w życie 1 stycznia 2012 roku. Skoro zatem przewidziany nowelizacją art. 230 ma wejść w życie po upływie roku od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy to nie może dojść do sytuacji, w której wszedłby on w życie 1 stycznia 2012 roku, a następnie ustawa nowelizująca wskazałaby, iż w zasadzie nie obowiązywał bo wejdzie w życie dopiero po roku.